

Profesor zw. dr hab. STANISŁAW KOWALIŃSKI (1920–1999)

W dniu 27 stycznia 1999 roku odszedł od nas emerytowany profesor zwyczajny, doktor habilitowany Stanisław Kowaliński, wybitny uczony, propagator gleboznawstwa w kraju i zagranicą, ceniony pedagog, przyjaciel młodzieży akademickiej.

Stanisław Kowaliński urodził się 25 kwietnia 1920 roku w Katarzyniepolu pow. Wieluń. W roku 1941 ukończył Państwowe Liceum Rolnicze w Czernichowie. Studiował w latach 1944–1948 początkowo na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, a następnie na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu.

Jako student rozpoczął pracę dydaktyczną i naukową w Zakładzie Gleboznawstwa pod kierunkiem prof. Jana Tomaszewskiego. Stopień doktora nauk rolniczych otrzymał w roku 1951, a doktora habilitowanego w roku 1961 na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej we Wrocławiu. Wszystkie szczeble Jego kariery zawodowej: asystenta i starszego asystenta w latach 1946–1951, adiunkta 1951–1953, zastępcy profesora 1953–1955, docenta 1955–1962, profesora nadzwyczajnego 1962–1972 i profesora zwyczajnego od roku 1972 związane były z pracą na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej we Wrocławiu.

W trakcie pracy zawodowej pogłębiał wiedzę z gleboznawstwa na stażach naukowych w Czechosłowacji, Chinach, Niemczech, Szwajcarii, Jugosławii, Holandii, Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych oraz na licznych zjazdach i sympozjach naukowych, gdzie jednocześnie prezentował naukę polską.

Działalność naukowa profesora Stanisława Kowalińskiego zmierzała do poznania środowiska glebowego, odgrywającego podstawową rolę we wzroście rozwoju i plonowaniu roślin. Jego dorobek naukowy obejmuje ponad 200 prac, wśród których studia i rozprawy naukowe stanowią 129 pozycji, artykuły i doniesienia naukowe – 55, skrypty i podręczniki oraz inne opracowania książkowe – 9. Prace badawcze profesora Kowalińskiego dotyczyły wielu zagadnień: kartografii, genezy i systematyki gleb, właściwości fizycznych i fizykochemicznych; właściwości mikro- i submikromorfologicznych ważniejszych jednostek systematycznych gleb, z uwzględnieniem próchnicy glebowej; dynamiki niektórych procesów glebotwórczych i glebowych kształtujących się pod wpływem czynników antropogenicznych, a zwłaszcza industrializacji środowiska przyrodniczego; współorganizacji banku informacji o środowisku glebowym – BIGLEB.

Wymiernym efektem Jego działalności naukowej jest współudział w opracowaniu map glebowych Polski i niektórych obszarów Dolnego Śląska. Pogłębiły

one znajomość przestrzennego rozmieszczenia pokrywy glebowej oraz stanowiły podstawę do stworzenia agroekologicznej waloryzacji środowiska przyrodniczego Polski. W oryginalnym dorobku twórczym Profesora do szczególnie cennych należą badania w zakresie mikromorfologii i submikromorfologii gleb, których był wielkim entuzjastą i inicjatorem w Polsce.

Kierując Katedrą Gleboznawstwa w latach 1961–1970 docenił rolę badań podstawowych w gleboznawstwie organizując nowoczesne pracownie: mikromorfologii, rentgenografii i termografii oraz próchnicy glebowej. W ten sposób stworzył podstawy znanych w kraju i zagranicą szkół:

- mikromorfologii i submikromorfologii gleb,
- badań związków próchnicznych,
- badań frakcji ilastej.

Powstanie tych szkół jest związane personalnie z osobą profesora S. Kowalińskiego, a Jego uczniowie kontynuują i rozwijają dalszą ich działalność.

Profesor Stanisław Kowaliński miał znaczne osiągnięcia w dziedzinie szkolenia kadr i działalności dydaktyczno-wychowawczej. Był promotorem 10 przewodów doktorskich, dziewięciu Jego uczniów uzyskało stopień doktora habilitowanego, a czterech otrzymało tytuły naukowe profesora. Pod Jego kierownictwem wykonano 75 prac magisterskich z zakresu gleboznawstwa.

Profesor Stanisław Kowaliński był wspaniałym i cenionym nauczycielem akademickim. Był wielkim erudytą, obdarzonym talentem pedagogicznym, dzięki czemu budził ogromne zainteresowanie słuchaczy. Prezentowane na Jego wykładach i spotkaniach akcenty patriotyczne oraz obrona godności człowieka sprawiały, iż cieszył się wielkim autorytetem wśród młodzieży akademickiej. W okresach zawirowań historycznych, w których aktywnie uczestniczyli studenci, był ich ostoją i obrońcą moralnym niezależnej myśli.

Równoległe z pracą naukowo-dydaktyczną prof. Stanisław Kowaliński łączył obowiązki administracyjne. Był prodziekanem i dziekanem Wydziału Rolniczego w latach 1950–1954 i 1961–1962 oraz prorektorem ds. nauczania i nauki w okresie 1962–1968. W latach 1961–1979 pełnił funkcję kierownika Katedry i Zakładu Gleboznawstwa AR we Wrocławiu, a od 1979–1981 dyrektora Instytutu Gleboznawstwa SGGW w Warszawie.

W trakcie swojej pracy zawodowej Profesor był aktywnym członkiem Komitetu Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN, przewodniczącym Sekcji Gleboznawstwa tego Komitetu, członkiem Komisji Nauk Rolniczych Oddziału PAN we Wrocławiu i zastępcą przewodniczącego Komisji Nauk o Ziemi Oddziału PAN we Wrocławiu, członkiem Komitetu Technologii przy Prezydium PAN, członkiem Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego, Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych. Ponadto był członkiem organizacji międzynarodowych: International Soil Science Society, International Working Group on Soil Micromorphology at ISSS, Sigma XI Scientific Research Society oraz New York Academy of Science.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność profesora S. Kowalińskiego w Polskim Towarzystwie Gleboznawczym. Pełnił w nim funkcję przewodniczącego i wiceprzewodniczącego Oddziału Wrocławskiego, był członkiem i wiceprezsem ds. naukowych Zarządu Głównego oraz przewodniczącym Grupy Robotniczej Systemu Informacyjnego o Środowisku Glebowym – BIGLEB. Profesor był również członkiem komitetów redakcyjnych: Roczników Gleboznawczych, Po-

lish Journal of Soil Science, Zeszytów Naukowych Akademii Rolniczej we Wrocławiu, serii Rolnictwo.

Całe życie Profesora Stanisława Kowalińskiego charakteryzowało się dużą prawością, skromnością, pracowitością i konsekwentną realizacją wytyczonych celów. Jego patriotyczna postawa i czyny zostały nagrodzone orderem Polonia Restituta. Za swoje zasługi w czasie pracy zawodowej Profesor został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem za Zasługi dla Akademii Rolniczej we Wrocławiu i wieloma innymi odznaczeniami resortowymi i regionalnymi. Jego dorobek naukowy został wyróżniony: Nagrodą Państwową, kilkakrotnie nagrodą Ministra, Prezesa PAN i wieloma nagrodami Rektora.

W pamięci Jego uczniów i współpracowników pozostanie jako człowiek wielkiego serca i umysłu, całkowicie oddany nauce.

Michał Licznar

